

1867

P 31.

БЪЛГАРСКИ ТЪ ХАЙДУТИ

Тъхно то начяло и тъхна та постоіана борба съ

Турцы тѣ,

отъ падения България де днѣшны тѣ времена.

ОТЪ

Г. С. Раковскаго.

КНИЖИЦА ПЪРВА.

БУКУРЕЩЪ

У НАРОДНѢ-ТѢ КНИГОЦЕЧАТНИЦѢ К. Н. РАДУЛЕСКУ.

1867.

инв. № 8873

БИБЛИОТЕКА пр.
Обр. вар. ч-ше „Надежда“
гр. ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Извѣстие

Това съчинение е раздѣлено на пять главны отдѣльныя, кои съдържавхть слѣдныя :

1°. Прѣдварительни тѣ причини падения Византийскаго царства; начяло то на турско то встѣпване въ Европѣ и на паданье то имъ въ Българинѣ; първи тѣ имъ битки съ Българи тѣ до падение то на прѣстолны тѣ българскы градове и на царско то домородство.

2°. Начяло то на оттѣглины тѣ въ планины тѣ народны войводи; тѣхны тѣ частны битки съ турцы тѣ; появление то на хайдушкы тѣ чети; разясненны на нѣколко си народны пѣсны относашты ся на той-зи прѣдмѣтъ.

3°. Конечно то покорение на Българинѣ отъ турцы тѣ; тогавашна та турска политика и приемѣщества та кои то сѣ давали на Българи тѣ за да ги полесно покорѣхть.

4°. Каква политика е слѣдовала Турция съ Българи тѣ поущтрѣяма отъ фанариотско то грѣцко духовенство и проч.

5°. Описание развития народнаго духа за по-обшырно движение политическаго живота, кое започва отъ 1821 до 1867.

За улеснения же на срѣдства та ште ся издава въ малкы книжицы подъ брой.

Съчинителъ.

П Р Ъ Д Г О В О Р Ъ

Европѣйската всеобща повѣстность твърдѣ мимоходомъ и въ общѣ само погледъ е записала онакъ страшенъ поврежденостъ, коѣа то потърси и погрози цялъ Европѣ, т. е. първото поѣавление на турцы тѣ въ тыя прѣдѣлы и тѣхны тѣ ужасны упутошениѣ коихъ тии свирепи дивѣ азиатскы пълчишта нанесохъ отъ дѣ то поминахъ! . . . .

Никой народъ на свѣта не е учинилъ толкова голѣмы злины чловѣчскому роду колко то е сторило това турско племе! Никой другъ народъ не е учинилъ толкова обшрны и всейстрѣбителны упутошениѣ и разорениѣ по свѣта, ни ти тѣй немилостиво и звѣрскы е постѣпилъ съ завладени тѣ отъ него народы, какъ то сѣ постѣпили въ общѣ мухамедани тѣ! Зашто то тии сѣ искали мѣчомъ да имъ налагѣтъ *алкоранскѣ* наукѣ, коѣа при други тѣ прибавѣа, вѣрующѣмъ ѣ, да убивѣтъ невѣрующѣ тѣ въ пророка имъ или да ги товариѣтъ съ такива тяшкы даждѣа и насилствены налозы кои то докарвѣтъ живота подданѣмъ по-горчивѣ отъ смърти!

Кога то чловѣкъ размысли и си напосни само еднѣ малкѣ частъ отъ нейзбройны тѣ узлоблениѣ и упутошениѣ коихъ то тѣй-зи звѣрообразни людѣе, турцы тѣ, нанесохъ и въ тры тѣ части земнаго крѣга, въ Азиѣ, Африкѣ и Европѣ, потоцы тѣ на невиннѣ тѣ чловѣчскѣ кръвь коѣ то пролѣхъ, настрѣхвѣтъ му косми тѣ, ужасава сѣ ума му и незнай, ни ти можи, да изнамѣри рѣчы подобны да изрази голѣминѣ тѣ и крайностъ тѣ на тѣхнѣ тѣ лошавинѣ!!!

Живѣяшты въ днѣшныя вѣкъ чловѣкъ, а най-паче младото днѣшно поколение, никакъ не можи да събере въ ума си, да си въобрази и да повѣрва: да ли е възможно носяшты образъ чловѣка, да достигни до такавѣ еднѣ звѣрскѣ свирѣпостъ, да има такава едно немилостиво каменно

сърдце, та да учини подобнимъ себѣ толкова и такива ужасны злочинства! Никакво обаче друго свѣтовно събытие не е по-истинно и тѣй добрѣ познато колко то сѣ познати турскы тѣ всеобшты злодѣйства и бѣснѣа! Живы же и до днѣсь ѣште доказателства сѣ разсыпи тѣ и развалины тѣ кои то сѣ виждѣтъ по сичкы тѣ мѣста до дѣ то сѣ е простираа тѣхна та губителска властъ, до дѣ то е постѣпилъ тѣхный упутошителенъ кракъ!

При всичко това образована Европа, Христѣанска Европа, коѣа гордо сѣ провиква чѣ образовава и вчловѣчка свѣта, коѣа съ рѣчы дебелы сѣ показва чѣ изгонила ушѣ губителство то и мѣчителство то, не само отъ Европѣйскы тѣ прѣдѣлы нѣ ѣште и отъ крайшта та на дивѣ Африкѣ и далше, прогласѣва же *правда народности*, ученаѣа, казваме, Европа глѣда прѣдъ себѣ си, въ срѣдѣ тѣ на найхубавыи Европѣскы прѣдѣлы и въ той-зи ѣште вѣкъ, чѣсто да сѣ подновѣвѣтъ ужасны кръвопрѣлитѣа и насилствены отъ мусулманскаго путоверѣа, надъ свои тѣ въ Христѣ братѣа; слуша жалостны тѣ и скърбны тѣ плачеве на невинны тѣ жъртвы и сичко това сѣ потѣпкава на дипломатскы лукавѣ столъ въ ползѣа на народоубийственѣ тѣ имъ политикѣ!...

А най-срамотно то за чловѣчештинѣ тѣ е: чѣ сама тѣа образована Христѣанска Европа безстыдно въспрѣпятствува на народы тѣ, кои то толковѣчно тѣжѣтъ потъ тяшко то мусулманско иго, въспрѣпятствува имъ, казваме, да отѣмнѣтъ похытенѣ тѣ отъ губители тѣ имъ, турцы, милѣ свободѣ, баштинѣ земѣ, народны тѣ си права! Доказателства живы на това сѣ: съвремены тѣ събытия на покушениѣа та на подданы тѣ Турций народы, дѣ западна Европа прѣтечи на поможѣ Мусулмановѣ и словомъ и дѣломъ, а озлоби бѣдны тѣ тѣхъ народы, най-паче же съ *умсустваниѣ то цѣлокупности Турскагоу арства и съпричисленѣ то на турскѣ тѣ*

династии въ ряда на образованы тѣ Европейскы династий!....

Западна Европа съ тажъ си постѣпкъ, камъ бѣдны тѣ на Вѣстокъ подданы Турций народы, не само што чини едно отъ най-безчеловѣчны тѣ дѣла, подпомагающа и поддържающа, словомъ и дѣломъ, свирѣпы тѣ Турцы да държѣтъ юште тыя бѣдны народы въ желѣзны тѣ нохты мѣчительства си, нѣ юште показва и най-голѣмаж неблагоприятность и непризнательность камъ тыя днѣсь бѣдствующы несправедливо народы. Заштото никоѣ не можи отказа чи ако тыя народы да не бѣхъ храборно удържали силны тѣ удары, въ тогавошно то слабо състоіание на западнѣ Европѣ, на Азиатскыя разіаренъ крѣвопиецъ звѣрь, съ толкогодишны тѣ си крѣвопролитны противъ него борбы, той непременно съ най-голѣмѣ леснинѣ бы погълнѣлъ и цѣль Западъ и пытанье е: да ли бы сѣштествуль днѣшний Парисъ и други такыва градове и да ли бы ся гордила днѣсь Западна Европа съ напрѣдака си до кого то е достигла? Не бы ли Османовый мечъ упустилъ и нежъ чясть свѣта какъ то е станѣло съ нашы тѣ хубавы прѣдѣлы, съ наше то мило отчѣство? Не быхъ ли и тии днѣсь образовани народы подпаднѣли въ истое морно и недвижно състоіание, какъ то народы тѣ на Вѣстокъ, по слѣдствія на ужасны тѣ упустины и разорены, кои то непрѣменно штѣхъ и тѣмъ да нанесѣтъ звѣрообразны тѣ Турко-Татары? Малко ли притѣгли и притѣрпѣ отъ днѣшны тѣ *си любимцы* Турцы Австрия? Не виждѣтъ ли сѣ до Виенскы тѣ прѣдградя живы тѣ остаткы? И ако Маджарскый, а най-паче Славянскый родъ, не быхъ ся тѣмъ храборно и юнашки борили и тамо противъ това азиатско бѣснило, Турцы тѣ, бы ли бы остало и спомянь днѣсь отъ Австрийцы и Австрийско царство?

Ныне въ настоіащее си съчинение нѣштѣмъ ся впуска въ

подробно описание на турскы тѣ злочинства т. е. нѣштѣмъ ходи въ Азиѣ и въ Африкѣ, ни ти по цѣлѣ Европѣ да изчислѣваме што сѣ по тѣхъ мѣста сторили, понеже не ни е то прѣдмѣта; нѣ штѣмъ ся ограничи само въ наше то мило отчѣство Българинѣ, кое сѣ тии губители, прѣды четиры и выше вѣка, тѣмъ свирѣпо похытили и освоили и толко врѣмя юште подъ мѣчительскѣ тѣ си власть държѣтъ! Наше же описание ште бѣди общѣ единъ поглѣдъ само, а нѣ подробно и обстоіательственны описанья; зашто то ни ти истиници такыва имаме юште открыты и събраны. То е, истинѣ, много жалостно за насъ, да нѣмаме описанѣ тажъ чясть повѣстности си, коія само можи да свѣсти народа ни и възживи духа му, нѣ што да сториме кога то чѣрна та сѣдба тѣмъ е докарала, да ся изгубѣтъ сичкы тѣ почти общырни памятницы и записки коихъ то сѣ писали наши тѣ тогдѣшни праотци врѣху той-зи прѣдмѣтъ!....

Отъ запискы тѣ же западныхъ народовъ, врѣху той-зи прѣдмѣтъ, твърдѣ малко можеме узна, зашто то тий въ тѣхъ врѣмена, освѣнь слабо то развитие въ кое то ся нахождахъ твърдѣ малкы сношеня имѣхъ съ народы тѣ на Вѣстокъ. А поради вѣройсповѣдны тѣ раздоры бѣхъ дошли до непростительны умразы и ненависти съ тѣхъ, штото и записано то имъ не можи ся приѣ за цѣлѣ истинѣ. Византийцы тѣ Ромѣй тѣ (οἱ Ῥωμαῖοι) кату съсѣди съ Българы тѣ можѣхъ да опишѣтъ сичкы тѣ подробности на тыя страшны крѣвопролитны борбы, между Българы тѣ и Турцы тѣ; нѣ кой не знай чи между Ромѣй тѣ и Българы тѣ сѣштествуваше откѣшная вражда и чи Ромѣй тѣ навлѣкохъ това турско нападение на Българы тѣ и глѣдахъ на него съ задаволствие а много отъ тѣхъ зѣхъ и учястие въ биткы тѣ, прѣдвождеашти Турцы тѣ, какъ то бѣше Евреносъ Бегъ и други безъ да ся размыслѣтъ несмысленици тѣ чи това ште

докара и тѣхно то конечно разорение и уничтожение, какъ то и послѣдова! А послѣ ако е имало и нѣкои си добросъ-вѣстни людие отъ тѣхъ да сж записали нѣшто си о тому и то ся е изгубило подирь тѣхно то же разорение, а твърдѣ малки отломки има съхранени врѣху той-зи прѣдмѣтъ и то съвсѣмъ мимоходно записани.

Отъ съхранены тѣ и открыты тѣ до сега памятницы, въ Българскы тѣ, Влашкы тѣ и Сърбскы тѣ лѣтопихцы, и отъ краткы тѣ запискы, кои то ся виждѣть по крайшта та и посрѣдѣ на нѣкои си чърковны книги, записаны отъ нѣкои си четници и попове врѣху той-зи прѣдмѣтъ, за сега не можи ся описа нѣшто си рядовно и пълно; зашто то и тии не сж иисани отъ очевидцы ни то въ тѣхъ времена кога то сж ставили тѣ събытыя. Въ турскы нѣкои си берати, задени въ тѣхъ врѣмена на нѣкои си лица или общества българскы, по слѣдствия на примирение то имъ съ Турцы тѣ, за да ся ползувѣть тѣ лица и общества отъ нѣкаквы си приѣмшества, какъ то и отъ издадены тѣ въ тѣхъ врѣмена фермани отъ Турцы тѣ, подирь всѣкж побѣдѣ што сж тии удържявали надъ Българы тѣ, извѣстѣяющти съ тѣхъ радостъ тж си на сичкы турскы свѣтъ, въ тѣхъ, казваме, могѣть ся узна твърдѣ много подробности врѣху тѣхъ събытыя, ако и да сж писани съ най-голѣмаж прѣстрастность мусулманскаго фанатисма. Нъ за штетѣ ни единъ отъ наши тѣ Българе не ся е заузель до сега на това дѣло, ако и да имаме доволни лица кои то познавѣть добрѣ турскыи ѣзыкѣ и имѣть сѣдства та да исполнѣть такова едно нужно и полезно за нашѣ тж новѣ повѣстность прѣдприѣтие! Подирь ты же источники идѣть наши тѣ народни пѣсни въ кои то е съхранено твърдѣ много врѣху той-зи прѣдмѣтъ, кату я съберѣть въ купѣ и ся излѣдовѣть съ разборенъ начинъ.

Може бы съ врѣмя да ся открие нѣшто си по-свѣтршепо,

писано отъ очевидцы и въ тѣхъ самы времена, отъ кое да ся разѣясни понѣ правый рядъ отъ начало то на биткы тѣ Българскы съ Турцы тѣ и обстоѣательствено то имъ течение до падение то царствующаго тогава града Търнова, Сръдеца и Видина, до свършване то царскаго домородства Шишмана и Страшиміря и до поѣавление то на осталы тѣ войводи по горы тѣ, кои то сж слѣдовали по непрѣстѣпны тѣ планины чѣстны тѣ биткы съ Турцы тѣ, въ разтоѣание на толкова години и най-послѣ ся приубѣрнѣли на *Хайдуты*, кое и до днѣсь слѣдова, нъ подъ другъ видъ.

Надписа кого то даваме на това си съчинение: *Българскы тѣ Хайдуты ипроч.*, не трѣба да смѣтѣва читатели тѣ, да го зѣмѣть въ смысль тж коѣ то му давѣть днѣсь наши тѣ губители Турцы. Рѣчь та *Хайдутинѣ* не значи *разбойникѣ* ни ти *татѣ* ни ти *лошавѣ* чловѣкѣ за Българина днѣсь, нъ значи: *юнакѣ унеправденѣ или ubezчестенѣ и похытенѣ отъ турскаж свирѣпж властѣ, кой отива самовално по горы тѣ и планины тѣ и иска съ взоржженѣ ржкж самѣ отмыщение отъ губители тѣ Турцы или турскы духове, до дѣ то ся удовлетвори и послѣ отбѣгва въ свободны земы или борѣаштѣ ся храборно изгубва главѣ съ най-голѣмое си задоволствие за получено то си отмыщение.* Истинѣ чи таѣа рѣчь е турска, какъ то и рѣчь та *хай*, *хайта*, *хайталѣкѣ*, коѣа значи: *скытникѣ по горы тѣ и поле то*, въ първобытность, какъ то и *хаймана*, а пѣслѣ значи и *разбойникѣ* по дѣла та, на скытагошты тѣ съ такавѣ цѣль, какъ то сж чети тѣ въ Азиѣ на турцы тѣ разбойници; зашто то тии изхождѣть по той-зи пѣть, не отъ чюства отмыщения ни ти отъ нѣкоѣж си по-голѣмѣ цѣль побудени, нъ отъ чистѣж наклонность грабительства и злодѣйства. Наши тѣ хайдушкы чети сж остали тѣж непознати и прѣзрѣти, зашто то нѣсж имали нѣкои си *свѣты отецѣ*, какъ то е Папа и нѣкои си

отпадналъ отъ стола си краль, какъ то е Францъ II-ы, бывшии Неаполитанскы краль, да ги благослови и да ги заштити, кату имъ даде имя то *реакционери*, ни ти Европѣйски нѣкои си учени, привзѣти отъ католицизма и папизма, да пишѣтъ за тѣхъ, да оправдаѣтъ и да възвышѣтъ дѣла та имъ, какъ то слѣдова съ Талианскы тѣ чети, кои то отъ съставление то Талианскаго царства, подъ управление то царя Виктора Емануила, непрѣстано и до днѣсь ходѣтъ съ благословение то на Св. отецъ Папа та и съ издържание то и поуштрение то падшаго Неаполитанскаго криля Франца II-й! Наши тѣ чети до сега сѣ были познати емо отъ Турцы тѣ, наши завладѣтели и губители, кои то, освоивши отъ толкова години насамъ наше то мило отѣчство, мыслѣтъ чи тѣхна та власть надъ насъ е вѣкы узаконена и ни ти си напомнимъ даже чи тѣ нѣкогашъ сѣ похытили съ злодѣйство нашѣ тѣ земѣ и свободѣ! Въ тѣхны тѣ главы и уста таѣа рѣчь не можи да значи добро; а най-смѣшное чи тии и цѣлы народы, когато сѣ сѣ подигали за свободѣ, се съ истѣ тѣ рѣчь сѣ ги назовавали *Хайдутъ, хърска гѣауръ* и другы т. п. рѣчы. Такива имяна тии отдадохъ нѣкогашъ на свободны тѣ днѣсь Черногорцы, Гърцы и Сърбы кога то тии сѣ биѣхъ и борѣхъ за свободѣ тѣ си! Нъ за Българина какъ то и за веѣкаго здравомыслиаштаго чловѣка, кой то любви правдѣ тѣ и свободѣ тѣ, кога то сѣ поѣавѣтъ подобни горски юнацы, борѣашти сѣ противъ губителя за отмѣштение *чѣсти, живота и свободы отѣчства*, таѣа рѣчь *хайдутинъ* на може да има онова значение кое то ѣ отдавѣтъ губители тѣ имъ Турцы!

Българи тѣ на свои си ѣзыкѣ наричѣтъ тѣхъ юнацы *Шумари* и *Шумковци*, а Черногорцы тѣ ги наричѣтъ *ускоци*; разумѣва ся отъ само себе си зашто имъ отдавѣтъ Българи тѣ това имя; зашто то шумака е тѣхно то прибѣжиште.

тѣхна та крѣпость и заштита противъ неприѣтеля съ кого то изхождѣтъ да сѣ борѣтъ; а Черногорцы тѣ што ги наричѣтъ *ускоци*, то е зашто то тѣхны тѣ чети ускачѣтъ далѣко отъ черногорскы тѣ прѣдѣлы и отивѣтъ въ турскы тѣ да иштѣтъ отмѣштение отъ узлоблившаго ихъ неприѣтеля.

Начяло то на тыя Българскы чети не е ново, то е започнало ѣоште отъ падения Българий какъ то штѣмъ го разѣясни съ народны живы доказатѣяства т. е. какъ сѣ поѣавихъ най-напрѣдъ тии *хайдуты*, отъ дѣ е остало въ тѣхъ малкы четицы имя то *Войвода* и *Хоржгваносецъ*, каквѣ цѣль сѣ имали, какъ сѣ сѣ борили толкова вѣкове съ Турцы тѣ, какво направление зѣхъ отъ послѣ и съ какавъ начинъ слѣдовѣтъ и до днѣсь борбы тѣ си съ вѣчныя нашъ врагъ Турчина. А чудно е чи штѣмъ видѣ жены и дѣвицы млада да сѣ вхождѣли въ това народно покушение за свободѣ и независимость, прѣдвождаюшти тѣ сами храбри чети противъ неприѣтеля отѣчства!

Български тѣ Хайдуты чети, неуспѣвши да сѣ съсрѣдоточѣтъ за едно общто движение въ Българий, зѣмали сѣ най-живо учѣстие въ вѣстание то на съсѣды тѣ народы противъ общтыя врагъ Турчина.

Сърбско то днѣшно княжество е твърдѣ много длѣжно за свободѣ тѣ си на Български тѣ Хайдуты чети, коихъ то храбрыя Българинъ витѣазъ *Хайдутъ* Велко поведи съ себѣ си отъ Видинскы тѣ горы и отиде въ Сърбиѣ съ тѣхъ, а отъ послѣ колко то други идѣхъ отъ разны мѣста Българий, (какъ то Индже Войводовы тѣ чети, а и самъ Кара колко Индже войвоводый прочють хоржгваносецъ) съсрѣдоточи ги въ едно подъ свое то си управление и състави двѣ хиляды юнака. Познати сѣ Хайдутъ Велкови тѣ заслугы на Сърбы тѣ и той само е оставилъ безмъртно имя между Сърбскому народу; нѣ отъ записанѣ тѣ Сърскѣ повѣстность

нѣ отъ дѣла та кой то народа глѣдаше и отъ него народѣ и до днѣсь іоште има живи свидѣтели. Сърбска та нова повѣстность е записала Хайдуть Велка и неговѣ тѣ храбра дружина подо имя то: *Бекіари* т. е. чюжденци неженини и незадомени въ Сърбиѣ!.....

Тѣа е примѣчѣла и многи други знамяниты Българи кои то сѣ зѣмали живо и успѣшно учястие въ тогавашны тѣ договоры и политическы сношеня на Сърбы тѣ съ Турцы тѣ. Сърбска та нова повѣстность е писана по духу на гърскѣ тѣ и иска сичко да прѣдстави Сърбско. Нѣ врѣмя то не е отколѣшно и живи тѣ доказательства не можѣтъ да ся потѣпчѣтъ. Българско то же перо, кое то почна вѣчи да описва съвременѣ тѣ си народнѣ повѣстность, неште остави ни еднѣ подробность неописанѣ.

Български тѣ горски хайдущки чети и въ вѣстание то на свободнѣ днѣсь Гърциѣ притекохѣ пламенно, съставихѣ особны пълкове, а най-паче полка на коницѣ тѣ и показахѣ най-голѣмѣ тѣ храбрость, борѣахѣ ся противо обштыя врагѣ Турчина. Гръцка та нова повѣстность, съ сичкѣ тѣ си прѣстрастность, не измѣни народно то имѣ имя, нѣ записа нѣколцина отъ по-знамяниты тѣ, подѣ имя то *Βούλγαροι*—Българи, а нѣ *Бекіари*! А и ни ти можяше да учини другче зашто то нѣколцина приживѣахѣ подѣирѣ освобождение то Гърций и занимавахѣ най-голѣмы тѣ чиновѣ какѣ то бѣше покойный Хаджи Христо.

Български тѣ горски Хайдущки чети и въ Рускы тѣ противѣ Турциѣ биткы зѣхѣ живо учястие и заслужихѣ съ най-голѣмѣ вѣрность и привързоность Русий. Штомѣ ми-навахѣ Дунава рускы тѣ войски, тии играѣахѣ вѣкы голѣмѣ ролѣ прѣдѣ рускы тѣ пълкове, отдѣлени въ особны легий и прѣдводими отъ свои си прѣдводители Българы. Нѣ и тамѣ остахѣ иейзвѣстни, понеже руска та повѣстность

ты записваше подѣ имя то *волентири*—самоволни, и ништо повѣчѣ!

Наши тѣ Български горски Хайдущки чети, съ сичкѣ тѣ иейзвѣстность въ Европѣйскѣ тѣ повѣстность въ Коѣ то сѣ остави, за насѣ сѣ важни и твърдѣ важни и можемы каза съ открыто лице прѣдѣ цѣль свѣтъ: чи тии само, отъ падение то Българий до днѣсь, были сѣ и сѣ нашѣй знакѣ политическаго живота, наша та за свободѣ и независимость непрѣстанна борба и слабо то покушение противѣ нашѣй вѣченѣ врагѣ Турчина, кое то единѣ добърѣ день ште до-кара непременно и едно силно и страшно вълнение противѣ той зи врагѣ.

Тогавѣ образована Европа ште свѣрши вѣкы съ ѣмству-вание то цѣлокупности Турскаго Царства!

Раковскы.

ОТДѢЛЕНИЕ ПЪРВО

ПРѢДВАРИТЕЛЬНИ ПРИЧИНЫ

Падения

Византийскаго Царства.

Всѣка една държавѣ коѣа то ся съставѣ съ силѣ отъ разни народности, а най-паче отъ народы кои то имѣтъ свои писменѣ ѣзыкѣ и своѣ особнѣ книжинѣ, ако тѣа държавѣ не успѣе да ги притопи въ единѣ само владѣющѣ ѣзыкѣ и, ако не ги накара да забораваѣтъ народности тѣ си, а да приѣмнѣтъ еднѣ само т. е. владѣющѣаго народа, тѣа държавѣ, казваме, не само што неможи да бѣди мирна въ вътрѣшность тѣ си отъ мятежы и възстаныя, нѣ и непременно, рано или късно, трѣба да падни; а всѣка отъ покорены тѣ ѣ народности да възобнови прѣжнаѣ си независимость.

Истинѣ чи единство то на вѣройсповѣдание то можи да сближи народности тѣ и да ги съедини въ едно тѣло, нѣ негова та сила изчезва при развитие то народнаго духа, а вѣройсповѣдание то си остава кату една форма кож сѣ варди и почита безъ никаквѣ искреннѣ привързаность. Такива примѣры имаме твърдѣ много въ всемѣрнаѣ повѣстность, а по-ближны намъ въ Европѣйскаѣ старѣ и новѣ. Нѣ Византийскаѣа държавѣа прѣдставѣа намъ едно твърдѣ ѣасно позорие връху таѣ истинѣ, което, не слѣдѣ много врѣмѣ, ште покажи и нейна та наслѣдница завладѣтълка Турска Държавѣа.

Знайно е чи, прѣды вѣтѣшване то на Турцы тѣ въ Европѣ, Българи тѣ имахъ свое то обширно царство, Сърби тѣ свое то княжество, Арнаути тѣ свое то кралство въ Кроѣ, Ерцеговци тѣ, Бошнаци тѣ, Моріани тѣ (Гръци тѣ въ Елладѣ) Лазове тѣ (въ малѣ Азиѣ), сички тѣ тыя се имахъ свои тѣ независимы княжества кои то османови мѣчъ постѣнено побѣди и покори. А было е врѣмя прѣды когато сички тѣ тыя народности, какъ то и други отъ по-далѣчны стрѣны, да ся подпадавали подъ Византийскаѣ силнѣ държавѣ и да ся стоіали подъ нейнѣ тѣ власть, нѣкой-си по-задълго врѣмя, а нѣкой-си по-закратко; най-паче же въ напредване то на Христіанство то. Между сички же тыя народности, въ Европѣ, подпадавши тѣ нѣкогашъ подъ Византийскаѣ власть, Българи тѣ и тогава какъ то и днѣсь, въ Турскѣ Европѣ, имали сѣ мложинѣ тѣ надъ други тѣ.

Начяло то и съставеніе то Византийскыя държавы сѣ въ обширность описаны и познаты, штото не е то нашъ прѣдмѣтъ тукъ да ся бавиме да ги описваме; въ наши прѣдмѣтъ спада само толко да кажиме: чи тѣ Византийска държава почна и ся състави отъ разны народности, коихъ Костадинъ великій, роденъ въ Нишъ въ Българинѣ, съсѣрѣдо-точнѣ подъ знамяна кръста най-паче.

Отцѣпившѣ Костадинъ еднаѣ голѣмѣ часть отъ Римскѣ тѣ държавѣ установи царство то си въ Визѣ (Византионъ по-гърчено) и дади имя то на това царство *Новый Римъ* за голѣмѣ важность и улеснение да го усили. Латинскыи іазыкъ бѣше тогава владѣющыи іазыкъ и *Новый Римъ* пойска, по подобинѣ старого Рима, да притопи въ едно завладены тѣ народности т. е. да ги полатини, нѣ никогы тии не приѣмнѣхъ имя то *Латини*, заштото народно то имѣ имя бѣше за тѣхъ най-скѣпоцѣнно отъ всѣко друго!

Първи Старопланински тѣ Българи сѣ упълчихъ противъ таѣ новѣ власть и тии сами остахъ независими отъ неѣ. Тукъ кату казваме *Старопланински тѣ Българи* разумѣваме оныя Българи кои то живѣяхъ по хрѣптовѣ тѣ на Старѣ Планинѣ, кои то ся простирѣтъ: Отъ Чърно Море до Траіанъ на дълшѣ, а на шырѣ отъ *Чалѣ-Кавашко* то входустіе до Прѣславъ, отъ Желѣзнѣ Вратѣ при Котиль се до Прѣславъ, отъ Сливненско то входустіе, при Асѣницѣ, до Търновскы тѣ горы и отъ Шипчанско то входустіе, прѣзъ Габробо, до дѣ то ся свѣршвѣтъ непроходими тѣ планини и гори, кои то, разумѣва ся, въ тѣхъ времена нѣсѣ были какъ то сѣ днѣсь.

Тии Староплански Българи сѣ живѣли по тѣхъ мѣста іоште отъ стары тѣ си приселены отъ Хиндистана въ Европѣ. Тѣхъ Българи, ни ти Александръ Македонскы, ни ти Бремъ и Болгъ, ни ти Траіанъ можихъ да покорѣтъ, ако и да ся бихъ кръвопролитно, поради крѣпкы тѣ мѣстоположенны по кои то обитавахъ и кои то храборно умѣхъ да бранѣтъ.

По тѣхъ мѣста нигдѣ ся не види никакавъ знакъ латинштинны, какъ то по други тѣ мѣста Българий, отъ двѣ тѣ стрѣны на Старѣ-Планинѣ, кои то имѣхъ злочестіе то да подпаднѣтъ подъ латинскаѣ власть іоште отъ врѣмени Траіана. Македонци тѣ и Тракийци тѣ Българи, по равны тѣ и слабы тѣ мѣстоположенны, не можихъ да отбиѣтъ латинскыи ударъ и подпаднѣхъ подъ власть тѣ имѣ. Нѣ сѣ сичко то усилие кое то употрѣбихъ надъ тѣхъ Старый и Новый Римъ, да ги накарѣтъ да измѣнѣтъ народность тѣ си, тии никакъ не ся отказахъ отъ народно то си имя *Българинѣ*, ни то іазыка си изгубихъ. Само Тракийци тѣ Българи ся

назовавхъ отъ Старопланицы тѣ *Руманци* и Тракиа *Румань* т. е. *подвластни* Романовъ. ¹⁾

Малочисленный брой на Гръцы тѣ, кои то ся уграничавахъ въ *Моріа* въ общтѣ подѣ Ахаййскѣхъ облысть Римскѣхъ, коей пръвнствующѣ градъ бѣше Солунъ, а нѣ Атины, и слабость та до коѣхъ то бѣхъ достигли тии, отъ завладение то іоште Александра Македонца и подирь разпадванье то на това великанско царство, тыя сичкы бѣхъ причини штото Гръцы тѣ, чрѣзь орѣжие, ништо не можіахъ да прѣдприѣмнхъ противъ Старого Рима; а кога то ся поіави Новый Римъ въ Визѣ, тии одавно вѣкы бѣхъ Римска облысть и даже народно то си имя *Еллинъ* и *Гръкъ* бѣхъ приубѣрихъли въ *Ρωμαῖος*—Римлянинъ, какъ и іазыка си простонародие то назоваваше, и назовава іоште до днѣсь, *Ρωμαῖκὰ*—Римскы вмѣсту *Ἑλληνικά*—Елленскы. Тий обаче, съ сичкаѣхъ слабость, вѣрни на стары тѣ си начяла и прѣданыя, слѣдвахъ удѣлотворение то на голѣмѣхъ тѣхъ си идеѣхъ: *панеллинизма*, чрѣзь разпрострънение то іазыка си, и работіахъ неуморно въ ште тѣхъ на *панлатинизма*, іоште прѣды поіавление то Византийскыя държіавы. А кату ся поіави тіа, прилѣпихъ ся при неѣхъ до толкова штото, можи ся каза навѣрно, отъ сичкы тѣ другы народности, отъ коихъ то ся състоѣше тіа държіава, Гръцы тѣ сѣхъ имали най-голѣмо вліаніе въ управление то ѣ, на кое имъ помогна най-млого Хрістіанство то, нѣ подѣ имя то *Ромъ*. Доказательство врѣху това е чи тии въ десятый вѣкъ успѣхъ дѣхъ въведхътъ свои іазыкъ за *званиченъ* (официаленъ) іазыкъ на Имперіѣхъ тѣхъ; а латинскый іазыкъ кой то владѣіаше до тогава прѣстана вѣкы власть тѣхъ си за всегда тамо. На това имъ помогна най-млого вѣройсповѣдный раздоръ и раздвоенье то на чърквы тѣ.

¹⁾ За древность тѣхъ и голѣмѣхъ тѣхъ Българскаго народа вишь въ съчинение то: „Българска Старина“ изд. въ Букур. 1865.

Гръцы тѣ за достигванье то на голѣмѣхъ тѣхъ си цѣль имали сѣхъ борбѣхъ съ два народа: съ Латины тѣ и Българи тѣ. Латины тѣ отслабнхъхъ отъ раздѣление то на царство то, а по-сѣтнѣ отъ нападшы тѣ тамо и усиливши тѣ ся германскы племена, штото тий вѣкы не бѣхъ опасни за *Елленизма*. Нѣ оставахъ Българи тѣ съ силно царство, съсѣди съ тѣхъ и държіашти най-іагкы тѣ мѣста въ старопланинскый полуостровъ, разпрострънени же сѣхъшти и далѣчь іоште прѣзь Дунава камъ Севѣрь и камъ Западъ. Сичка та имъ отчяіана борба противъ Българи тѣ не само чи до никакавъ рѣшителенъ успѣхъ не ги доводѣше, нѣ іоште ги отслабѣваше до толкова, штото конечна та пропасть Византийскыя държіавы можіаше ся іоште въ тѣхъ времена прозрачи! Нѣкой си отъ новы тѣ Гръцы историцы описашти византийскѣхъ повѣстность казвхътъ іавно: чи битка та на Византийцы тѣ съ Българи тѣ е была до толкосъ отчяіана штото ся състоіало за живота или смърть тѣхъ на *Елленизма*! Разумѣва ся чи и Българи тѣ отъ своѣхъ стрѣнѣхъ сѣхъ слѣдовали борбѣхъ тѣхъ съ іастаѣхъ рѣшительность и отчяіаность; зашто то и за тѣхъ ся е състыіало за животъ или смърть на Българштинѣхъ тѣхъ!

Гръцкый элементъ въ византийскѣхъ държіавѣхъ въ прѣдприѣтыя та си противъ Българи тѣ, освѣнь што ся подпомагаше съ наѣмници тѣхъ отъ разны народности, имаше іоште на своѣхъ стрѣнѣхъ Македонскы тѣхъ и Тракийскы тѣхъ Българи, кои то поради Хрістіанство то што бѣхъ приѣли, пълніахъ пълкове тѣхъ на Византийскѣхъ тѣхъ имперіѣхъ и отивахъ противъ свои тѣ братья Старопланискы тѣхъ Българи, кои то не бѣхъхъ приѣмнхъли іоште Хрістіанство то!

Млоги отъ тѣхъ Българи достигвахъ до высокы стѣпени въ войнство то и въ гражданскы тѣхъ чиновѣ и іавихъ ся голѣми византийскы пълководци противъ свои тѣ єдинородцы братья Българи; а нѣколцина възлѣзохъ и на

императорскы византийскы прѣстолъ и іавихъ сѣ най-голѣмы гонители на Българштинъ тѣ! Най-свирѣпый же отъ тѣхъ е былъ Василыи Македоніанинъ, кой то, поради голѣмы тѣ крвопролитыя што е учинилъ надъ свои тѣ братья Българы, добытъ е за *похвалъ* отъ Грьцы тѣ имя то Βουλγαροχθών = Българоубиецъ! Ето што чини вѣра та кога то народный духъ не е развить!.....

Старопланински тѣ Българи удържѣвши отъ памти вѣка свои тѣ независимость, ту подъ имя то *Жити* (Гети), ту подъ имя то *Независими въ Старъ Планинъ Траки*, ту подъ имя то *Трако-Илирци* и проч. имена подъ кой то сѣ гы записвали странци тѣ (безъ да гы познавѣтъ отъ близо!) не можѣхъ никогы да бѣдѣтъ приѣтели ни ти съ стары тѣ Елены, ни ти съ Латины тѣ, а іоште повѣчъ съ Византийци тѣ, кой то сички искахъ и ся мѣчихъ талкова пѣты да гы завладѣхъ; тий не можѣхъ, казваме, да бѣдѣтъ приѣтели ни ти съ едни ни ти съ други и поради тахъ причинъ не иштахъ никакъ си да приѣмнѣтъ Хрістіанство то, ако и тѣхви тѣ братья Македонци и Тракийци да го бѣхъ приѣли; първи тѣ отъ начало іоште поіавления му, а втори тѣ отъ времени Костантина Великаго. Тии до половинъ тѣ девятого вѣка бѣхъ остави въ принесенъ тѣ отъ първобытны тѣ имъ жилища вѣрѣ, коіа бѣше *Сиваизма* и *Заратовый дуализмъ*.¹⁾

Византийскый дворъ отчаянъ да побѣди и покори Българы тѣ орѣжиемъ, стараіаше ся ни сѣкы начинъ да ся въведе и между тѣмъ Хрістіанство то и тогава да убърни другъ политикъ, кату улесни зближение то чрѣзъ той зи начинъ. Нъ това не бѣше само грѣцка работа, трѣбаше пакъ Българи да посрѣдствувѣтъ. Македонски тѣ Българи, кой то

¹⁾ За Българско то старонародно вѣроисповѣданіе вишъ въ помянжто сѣчненіе: Българска Старина.

бѣхъ по-развити отъ тракийски тѣ и имахъ одавно іоште чърковнъ тѣ книжнинъ на Българскы іазыкъ, быдохъ най-удобно то посрѣдствие на това византийско прѣдприѣтие.

Хрістіанство то ако и да зближи Прѣславскаго двора съ Византийскаго, обаче никакъ не помогна изъ начяла на Византийцы тѣ за достигванье на цѣль тѣ имъ; Защо то Българскы прѣстолъ бѣше заузѣтъ, тутакъ-си подиръ Бориса, отъ сына му Великаго Симеона, чловѣка родолюбца и образованаго до най-голѣмъ стѣпень въ тѣхъ времена. Познати сѣ неговѣ тѣ славни побѣди надъ Византийцы тѣ и привзѣтие прѣстолнаго имъ града и проч. Вжтрѣшно то же устройство Българскаго царства, военныи рядъ и книжевно то развѣтие въ времени того великаго мѣжя. царь Симеона, ризширение то на Българскы тѣ границы, были сѣ тогава въ първанство то си и ни едно друго царство тогава. въ сичкѣ Европѣ, не е можѣло да ся сравни съ Българско то!

Византийци тѣ отъ само то начало крѣщения Прѣславскаго двора употрѣбили сѣ сичкы тѣ си усиленія да бы могли да добыхъ върховна въ власть духовенства надъ Българы тѣ и чрѣзъ нехъ да слѣдовѣтъ голѣмъ тѣ си мысль! Старый Римъ отъ свои стрѣнъ поиска да не пропусти това обетовѣтельство и труди ся да употрѣби и той сичкы тѣ си възможны срѣдства да бы добылъ тоже върховна въ власть надъ Българы тѣ, та да слѣдовѣтъ и онъ старахъ си политикъ надъ тѣхъ. Борба та между старый и новыи Римъ стана голѣма; и можи ся каза чи тѣа отиваше за смъртъ и животъ византийскы държавы. Съставихъ ся извърядни събори за той-зи Българскы чърковенъ въпросъ, испроваждахъ ся разни посолства въ Българинъ за това и отъ двѣ тѣ стрѣны, присѣтствува и Българско посолство въ съборы тѣ, нъ до никакавъ успѣхъ не можѣхъ да дойдѣтъ ни то едни тѣ ни то други тѣ; зашто то царь Симеонъ учрѣди

независимо духовенство въ Прѣславъ, подъ управление то Българскаго Патриарха.

Калугерската злоба византийскаго духовенства не сполучивша да освои подъ власть тѣ си Българы тѣ, дади поводъ и отвори ижтя на вѣройсповѣдны раздоры и слѣдъ малко ся исполни чърковное разцѣпванье на Вѣсточнѣ и Западнѣ! Българи тѣ остахъ на стрѣны Вѣсточныя чърквы, нѣ независими и неприкѣсновены отъ византийско то духовенство.

Византийци тѣ никаквѣ ползѣ за тогава не можѣхъ да имѣтъ врѣху Българы тѣ и отъ вѣройсповѣдно то отцѣпванье за кое то ся тии толкова много старахъ! Българи тѣ не допуштахъ да имѣ ся погази ни едно народно и завладѣтелно право отъ Византийцы тѣ и биѣхъ ги на бойно то поле се равно какъ то и попрѣды т. е. прѣды да приѣмнѣтъ Хрѣстоіанство то! Цариградскій Патрикъ Николай Мистикъ въ нѣколко си писма камъ Симеона царя Българскаго употрѣблѣва сичкѣ тѣ си калугерскѣ притворность и подъ видомъ благоговѣйности, труди ся да отклони царь Симеона отъ кръвопролития та между Ромѣй тѣ и Българы тѣ. По нѣгдѣ си въ писма та си до толкова ся унижѣва, кату молѣаштъ коленоприклоно, нѣ на всѣкадѣ ся види грѣцка та злоба покрита подъ дуло то на вѣрѣхъ тѣ! Патриарха Мистикъ, отдава на сѣкадѣ право на Ромѣйте и обвинѣва Българы тѣ, нѣ твърдѣ хитро и лукаво! Царь Симеонъ му с отговорилъ на нѣкое си писмо твърдѣ разумно и слѣдовалъ е дѣла та си.

Оставаше друго едно срѣдство за Ромѣй тѣ, срѣдство низко и безчѣстно да уборѣтъ Българско то царство. То бѣше сплѣтни тѣ и издательства та чрѣзь женскыи полѣ, съ срождение то на царскы тѣ дворове, нѣ въ него тии успѣхѣ чѣкъ подирь смърти Великаго Симеона.

Византийци тѣ не можѣвши орѣжиемъ ништо да учинѣтъ

противъ Българы тѣ, рѣшили сѣ съ лукавстинѣ да убиѣтъ царь Симеона, кое то сѣ и сполучили. Басни тѣ кои то имѣтъ записани врѣху смъртъ тѣ му нѣсѣ ништо друго освѣнъ хитрости и лукавстини, сплѣтени съ нѣкаквы си тайны да бы покрыли мършово то си злодѣйство!

Напрасна та смъртъ царь Симеона трѣбаше да ползува Византийцы тѣ, а да повреди Българи тѣ. Царь Симеонъ іоште не бѣше нарядилъ ништо за подирь смъртъ тѣ си; а между домородството му владѣаше несъгласие. Голѣмый му сынъ, кому имя то е записано въ нѣкои си отломки разновидно, бѣше отдалѣченъ отъ двора и кату лышенъ отъ наслѣдство то; най-малкыи же е былъ въ Малорускы тѣ днѣсъ назѣваемы стрѣны, кои то сѣ были Българскы прѣдѣлы и земы и той е управлѣлъ тамъ. Руси тѣ сѣ имали тогава само едно малко княжество уграничено около Києво, подъ владение то Свѣтослава. Само срѣдний сынъ царь Симеоновъ, Петаръ, е былъ въ Прѣславскыи дворъ кога то сѣ прилучи напрасна та смъртъ царюва, и той трѣбаше да го наслѣди, какъ то и е было. Растройство то до дѣ ся нарядѣтъ работи тѣ вѣтрѣшни, а най-паче до дѣ ся споразумѣхъ съ Византийцы тѣ, владѣ за нѣколко врѣмя. Петаръ слабоумень и недостоенъ наслѣдникъ царь Симеоновъ привърза миръ съ Византийцы тѣ съ голѣмы пагубы Българий!

Византийци тѣ хитролукави людие никакъ не пропустихъ това благополучно врѣмя за тѣхъ, да ся възползувѣтъ отъ Петроважъ слабость и да положѣтъ въ дѣйствие послѣдное рѣшение т. с. сплѣтны тѣ чрѣзь женскыи полѣ; зашто то, ако и царь Симеонъ да бѣ починалъ, тии орѣжиемъ пакъ ништо не можѣхъ да направѣтъ, понеже царь Симеоновъ тѣ храбри войводи іоште бѣхъ живи и тии въ единъ случаи можѣхъ да снѣмѣтъ отъ прѣстола недостойнаго Петра и да поставѣтъ голѣмыя му братъ на негово мѣсто за

кого то ся възпомянува да е былъ твърдъ достоенъ и народенъ мъжъ и кой то е мръзилъ Гърцы тѣ.

Недостойный Петаръ показа ожидаемажъ отъ Византийцы тѣ слабость, та зѣ женжъ отъ двора имъ. Отъ тогава женски тѣ сплѣтни почнахъ да ся въдвориавжъ въ прѣславскыи дворъ и Българиѧ почна да отива въ пропасть! Разумѣва ся чи ведно съ царицѧ тѣ сѣ дошли и нѣколко други лукави и сплѣтницы Гъркынкы, възпитани въ Византийскыи о давно развратенъ дворъ. Разкошность та, развратство то и мягкушавость та сѣ найшли ново невинно мѣсто; подпомогнжти же отъ Петроважъ слабость, обладали сѣ заразительно Прѣславскаго двора и за малко врѣмя Прѣславскыи дворъ е почнажъ да ся уподобѣва Византийскому. Срѣдства та и небройни тѣ богатства царя Симеона нѣсѣжъ ускждѣвали Петру, да испълни сичкы тѣ желанья на мягкушавы тѣ Гъркынкы!

Спорядъ жены тѣ навлѣкли сѣ ся въ Прѣславскыи дворъ и мъжие лукави Гърци, сплѣтницы, угодители и льскатели, нарочно избрани отъ Византийскаго двора и сичкы ги, за малко врѣмя, сѣ постѣпили въ высокостѣпены Българскы службы!

Сродство то съ Византийцы тѣ, чрѣзь бракосъчитание то глѣдиавало ся се и съ нѣкои си войводы и болѣры Българи и тѣй за малко врѣмя българскы тѣ старонародны обичаи и обряды почнажъ сѣ въкы да ся прѣзиржъ и гонитъ катъ *груби и варварскы*; а се што е было Византийско приѣмало ся и минувало е за *благородно* и катъ за *еднажъ чуждъ* (модж!).

Царско то упражнение не е было въкы, какъ то по-прѣмъ, убичливый ловъ по горы тѣ и планины тѣ, и воены тѣ катадневны мъжъскы и юнашкы движеныя, нѣ веселба и разкошность въ палата! Петаръ залюбевъ огняно въ мягкушавжъ

тѣ Гъркынкж, скоро ся е изнежилъ и постанжлъ е единъ ничтоженъ и мършавъ женолюбецъ! Той въкы не е мыслилъ за бой, ни ти е дързнувалъ, катъ башта си царъ Симеона и катъ прадѣди тѣ си, да прѣдвожда самъ войнство то си противъ неприѣтели тѣ. За каквжъ и да е неправджъ што му сѣ чинили неприѣтели тѣ, а най-паче Византийцы тѣ ежеднѣвно, отстѣпвалъ е сичко што му е похыштано, само и само да го оставжтъ въ миръ, да ся наслаждава отъ разкошнаго си живота въ палата, между Гъркынкы тѣ и угоцницы тѣ Гърцы, кои то го бѣхжъ обкрѣжили и подпокопавахжъ въкы Българско то царство!

Млоги отъ Симеоновы тѣ храбры войводы ся отбугнжжъ отъ службы тѣ имъ и замѣнихжъ съ развратницы, привързани на двора. Народа дойдѣ до едно голѣмо незадоволствие, праведны тѣ роптаныя противъ царя и двора му почнажжъ въкы явно на сѣкадѣ по Българиѧ и възтание то ся готвѣше да го свалжтъ; нѣ Петрова та сила бѣше голѣма, зашто то бѣхжъ ся прилѣпили много войводи при него, а Византийцы тѣ бѣхжъ готови тутакъ си да му проводятъ голѣмжъ помощъ. Старопланински тѣ гори бѣхжъ ся заузѣли отъ незадоволяжъ тѣ народнжъ стрѣнжъ, на чело коихъ былъ по-голѣмыи братъ Петровъ, нѣ тайно нѣ наѣавѣ, какъ то ся вижда отъ разсѣяны тѣ въ старины тѣ нашы ускждны запискы.

Народна та стрѣнжъ рѣшава да призове на помощъ прѣзь Дунавскы тѣ Българи, кои то управлѣше малкый сынъ Симеоновъ, какъ то выше спомянжхме; да призове же и наѣмни съвремено киевскаго князя Свѣтослава и онъ да дойди на помощъ. Петаръ отъ своѣжъ стрѣнжъ призовава Византийцы тѣ на помощъ, кое то тии едвамъ чякахжъ. Обкрѣжающти тѣ Петра Гърци, по наставление то Византийскаго двора, катъ видѣхжъ чи Свѣтославъ иди съ голѣмжъ силжъ и ся приближава въкы при Прѣславъ, убихжъ съ лукавство Петра за

да стани по-голѣмо смѣштение то! Въ дошество то Свѣтославо въ Прѣславъ, кое то быде твърдѣ бързо; зашто то го съдружвахъ на сѣкадѣ Българи тѣ, народна та стрѣна, и Петрова та стрѣна нигдѣ не можѣа да стои наерѣштѣ, освѣнь малкы едны стражаныя што учини прѣдѣ прѣславскы тѣ прѣграды и вѣтрѣ въ града, кога то влазише Свѣтославъ.

З А Б Ъ Л Ъ Ш К А

Нѣкои си Руски нови историци, основаюшти ся на нѣковы си калугерскы легенды писани по Мѣнастиры тѣ, въ новы тѣ времена, плетѣтъ чудесны басны, врѣху това Свѣтославо дошество въ Българиѣ. Тий, казвѣтъ, чи Свѣтославъ одавно юште си былъ наумилъ да дойди въ Българиѣ да ѣмъ завладѣе; зашто то ся извѣстилъ чи тѣа имала хубавѣ земѣ и веселовидны прѣдѣлы! Легенди тѣ сѣ направилъ и единъ разговоръ между Свѣтослава и майка му Волѣхъ и казвѣтъ чи тѣа ушѣ нескланѣла на това и не го пуштала въ той-зи походъ. Нъ той неслушавъ майкѣ си избралъ десять хиляды войны само и трѣгналъ сѣ тѣхъ противъ Българиѣ. Той отъ дѣ то миналъ се побѣдилъ и достигналъ до Дунава. На Дунавско то крайбрѣжие разбилъ завчясъ Българскы тѣ войски, привзѣлъ четирѣдесѣтъ града и дошала та завладалъ Прѣславъ. Това же сичко е учинилъ твърдѣ за кратко врѣмя и сѣ свои тѣ си десять хиляды кнескы войны! Други го прѣминуваѣтъ прѣзъ Старѣ Планинѣ и го отвождѣтъ чякъ до Одринѣ, дѣ ся билъ ушѣ и сѣ Византийцы тѣ и ги побѣдилъ. Тука е пытанье: да ли е было възможно единъ пѣлководецъ, сѣ дѣсятъ хиляды войны, да притѣпчи толково мѣста чюзды и отъ кнево да достигни чякъ до Одринѣ! А най-паче въ тѣхъ времена кога то Симеонови тѣ войводи и войны бѣхъ юште живи и тѣи добрѣ упражнени въ оружје то и боюе тѣ, тии кои то побѣдихъ Византийцы тѣ и накарахъ Византийскыя Императоръ ведно сѣ сичкы тѣ си горды велможы, сѣ Патриарха и събора, да ся покорѣтъ Симеону и да искѣтъ миръ! и какъвъ юште миръ! и условия? най-низкыя и най-пагубныя за Византийскаѣ гордѣ империѣ!

Тѣи-зи басни на Рускы тѣ нови историци сѣ подобни на Старогрьцкы тѣ записани отъ Иродота чюдеса за бытъ тѣ имъ противъ Персы тѣ и прѣ. Написавши тѣи-зи нѣколко рядове ные нѣмаме никакъвъ умразъ противъ наши тѣ братья учены Рускы историци. Святаѣа длѣжность камъ народа ни не ны остави да не кажиме повѣствуваѣлия тѣ истиниѣ. А ученый свѣтъ остава да разжи.

Свѣтославъ намѣри Прѣславъ въ най-голѣмо то смѣштение, причинено отъ напраснѣ тѣ смъртъ царъ Петрова и

народна та стрѣна не можѣ да ся съсрѣдоточи ведно и да дѣйствува спорядъ плана си. Византийски тѣ пѣлкове достигнѣхъ въ Прѣславъ, нѣ подѣ прѣдводитѣлство то нѣкого си избранаго войвода, нѣ подѣ лично то управление самага Императора Чимисхыя, минѣвши безъ никакво си прѣпятствие Планинѣ тѣ; зашто то тии бѣхъ съдружение отъ много клѣтници Българи противонародныя стрѣны!

Свѣтославъ ся у нужди да побѣгни сѣ свои тѣ си войны назадъ и едвѣмъ успѣ та ся затвори въ Дростолскаѣ крѣпость; зашто то едно силно отдѣлѣние отъ Византийскы тѣ войски го прислѣдоваше и гонѣше отъ близо. Народна та Българска стрѣнѣ, сѣ нѣколко си отъ вѣрны тѣ войводи, залови планины тѣ и готвѣши ся да ся удари сѣ Византийцы тѣ. Чимисхыи кату единъ добръ и достоенъ пѣлководецъ пусна Свѣтослава сѣ нѣкаквы си условия да си иди отъ дѣ то е дошала и върна ся бързо въ Прѣславъ. За Свѣтослава казвѣтъ Руски тѣ историци чи кату минувалъ Днѣпрѣ рѣкѣ Печенеги тѣ го ударили, избили сичко то му войнство и него самага.

Чимисхый не можѣавъ да ся задържи въ Прѣславъ, спорядъ вышеказаны тѣ причини, постави едно времено византийско правление, оставившѣ и едно ѣако отдѣлѣние отъ византийскы тѣ войски тамо; а двама та Петровы сынове отведи въ Царыградъ, дѣ общенародно ги лыши отъ наслѣдство то и царскы тѣ имъ чиновѣ. Сѣ одного же отъ тѣхъ постѣпни най-безчѣловѣчно, заповѣда та го усмѣдихъ т. е. испунихъ!

Това положение на Българиѣ не е траѣало много, зашто ся ѣавѣва на чело народа Шипманъ войвода, сѣ четирѣма та си юнацы сынове, изгонва за малко врѣмя Грьцы тѣ конечно отъ Българиѣ и възстановѣва Българско то царство пакъ,

кату избира народа за царь голѣмъ му сынъ Самуила, зашто то той е былъ отличенъ юнакъ¹⁾.

Самуилъ побѣди на сѣкадѣ Гърцы тѣ, разпрострьни Българско то царство юште повѣчь отъ Симеона. Той при-неси царскыи Прѣстолъ въ Прѣспѣж, близъ Охридѣж, зѣ ты-туль *Славянскы царь*, подложивъ другы тѣ малкы славенскы племена, въ Старопланинскый полуостровъ, подъ еднѣж власть. Той издържѣава четиридесять годишны бытки съ Гърцы тѣ, ведно съ братья та си, нѣ най-послѣ истыштенъ отъ силы тѣ, умира притърпѣвъ голѣмы пагубы. Братья та му го на-слѣдихѣж единъ подиръ другы и слѣдвахѣж биткы тѣ съ Ви-зантыйцы тѣ, нѣ нѣ вѣкы съ успѣхъ и ползѣж Българий. По-диръ смъртъ на най-малкыя братъ Самуиловъ, по-голѣма та часть Българий подпада подъ Византийскаѣж власть. Бъл-гари тѣ оставѣтъ безъ царя, нѣ нѣколко си храбри вой-води държѣтъ Българскаѣж свободѣж по непристѣпни тѣ Старопланинскы мѣста и по-нѣкой си ѣагы мѣста въ Ма-кедонийѣж. Това трайва до поѣавление то Великаго Асѣня, правнука Шишманъ войводовъ отъ най-малкаго му сына. Подиръ разорение то на династиѣж тѣж на чьтирма та бра-тъя, царица та най-малкаго брата успѣва та прибѣгва въ планинѣж тѣж при независимы тѣ войводы, отвѣдша съ себѣ и трыма та си сынове, Асѣня, Петра и Ювана. Тѣа бѣше успѣла да отнесе съ себѣ си и едно голѣмо количество отъ остало то царско и народно съкровиште. Колко врѣмя ся стоѣли тии въ Планинѣж тѣж не е познато точно, нѣ види

¹⁾ Руски тѣ историци сѣж уведи имя то Сурсувуль за баштѣж Самуиловъ. Нѣ наши тѣ народни памятници казвѣтъ Шишманъ войвода. Може бы и отъ византийцы тѣ писатели да спомянува нѣкои си подобно нѣшто. Нѣ тии спчкы тѣ нѣшта кон то отивахѣж противъ тѣхнѣж тѣ политикѣж, записали сѣж ги съ порѣгательства и прикрывено. Войвода та кой то снѣ отъ Прѣ-стола Търновскыя царь Костадина Теша, кой то не бѣше по добъръ отъ Петра, тии го направихѣж овчарь, бърдокварь и проч!.....

ся да ся пѣтували и въ Влашко и да ся сѣж нѣкакъ си при-мирили съ Византийцы тѣ кату непознати.

Асѣнь и Петаръ штомъ достигнѣхѣж въ зрѣлѣж възраст, кату придадохѣж управление то на имоты тѣ си по-малкому си брату Ювану тии почнѣхѣж да дѣйствуваѣтъ между народу за възстание противъ Византийскаѣж власть и за изгнание то на Гърцы тѣ отъ Българийѣж, кату ся прѣдварительнo спо-разумѣхѣж добрѣ съ Власы тѣ. Срѣдства та за такова едно прѣдприѣтие не имѣ ускѣждѣвахѣж, тии имахѣж доволно, какъ выше казамхе; трѣбаше само да склонѣтъ народа, а най-паче Старопланинскы тѣ жители.

Това възстание започва въ 118.. въ Търново и съврeменно въ Старѣж планинѣж подъ прѣдводитѣство то Асѣня. Съ пѣр-во то възстание и сполукѣж тѣж, народа прогласѣва Асѣня за царь и възобновѣава Българскаѣж Патриаршиѣж въ Търново. Кръвопролитни тѣ биткы съ Византийцы тѣ траѣтъ десять години се съ пагубѣж и разорение на Византийскаѣж импе-риѣж. Асѣнь разшыри Българскы тѣ границы до Драча и привзѣ и Атонскаѣж горѣж съ сичкы тѣ ѣ Мънастиры. Той дади едно твърдѣ обшырно развытие на Българскѣж тѣж кни-жевность и наряди твърдѣ добро устройство въ царство то.

Византийскаѣж империйѣж въ врѣмя то на Асѣновцы тѣ от-слабна съвсѣмъ и ся разпада до толкова, штото едно само голо имя *империйѣж* носѣше! Отъ другѣж же стрѣнѣж кресто-носци тѣ бѣхѣж ѣж почти сподѣлили, какъ то и самыя цар-ствующыя градъ Византионъ, тии за дълго врѣмя бѣхѣж освоили отъ дѣто Юванъ Асѣнь ги испѣди и възвърна ве-ликодушно Византийцѣмъ града имѣ съ еднѣж часть отъ окол-ныны тѣ му окрѣжыя, колко то да ся държи и да не падни съвсѣмъ Византийскаѣж империйѣж. Юванъ Асѣнь е сторилъ това само и само да не пропусти западны тѣ да ся възво-ръжѣтъ на Възстокъ, зашто то той виждаше въ тѣхъ едны

поголѣмы врагы за Българштинѣ тѣ, кои то единъ день можѣхѣ да постанѣтъ твърдѣ опасни за Българинѣ. Поради таѣ причинѣ той има толкова кръвопролитны битки съ тѣхѣ, на Вѣстокѣ, какъ то и самага Бѣлдуина, кои то бѣше станѣлъ царъ въ Византионѣ, побѣди, близъ Одрина, зѣ го въ пленъ съ сички тѣ му знамяниты войводы и, отвѣвши го въ Търново, наказаго смъртиѣ.

Асѣнѣ имаше право да постѣпи съ крѣстоносцы тѣ на той-зи начинъ т. е. да ги изчисти отъ Вѣстокѣ, зашто то тии штомъ ся видѣхѣ на Вѣстокѣ отхвърлихѣ тутакъ-си. Було то на крѣстоноство то, (подъ извинение на кое то бѣхѣ подигнѣли военны тѣ походы противъ невѣрны тѣ Мухамеданцы, за освобождение то ушѣ на святы тѣ мѣста) и почнѣхѣ грабительства и упустошеня надъ самы тѣ Христїаны отъ дѣ то поминахѣ; а по-главно то чи освоѣвахѣ мѣста та имѣ и ся установѣвахѣ по тѣхѣ кату владѣтели!

Съжзи тѣ кои то ся виждѣтъ въ тѣхѣ времена между Българи тѣ и слабы тѣ Византийцы, само по-ради тыя причини сѣ ставали, а нѣ чи Българи тѣ и царя имѣ нѣсѣ познавали Византийцы тѣ каквы сѣ и што имѣ мыслѣтъ. Асѣнова та повременость е най-ясно записана, нѣ само отъ наши Българскы памятницы, нѣ и отъ Византийцы тѣ и Западны тѣ.

Подиръ смъртъ тѣ Асѣня послѣднаго, Българиѣ пакъ почна да шествува назадѣ; зашто то Българи тѣ, единъ пѣтъ заразени отъ Византийцы тѣ, станѣхѣ и тии сплетници между си и не можихѣ никакъ вѣкы да ся поправѣтъ до нападение то на Турцы тѣ въ Европѣ.

Срождение то съ Византийскыя дворъ ся поднови и слѣдваше по-често съ царскы тѣ, съ боярскы тѣ и войводскы тѣ домородства. Гръци тѣ само чрѣзь тойзи начинъ работѣхѣ

за ослабление то на Българско то царство, зашто то другѣ и не можѣхѣ ништо да сторѣтъ.

Повременость та отъ смъртъ тѣ на Асѣня послѣднаго, до встѣпване то на Турцы тѣ въ Европѣ, прѣдставѣа, въ управление то на Българско то царство, едни непрѣстаны сплѣтны и междуособны гоненя между царско то домородство, между велможы тѣ и по-знамяниты тѣ болѣры, кои сички сѣ ся старали само и само какъ да ся добыѣтъ до върховнаѣ власть!

Млоги изгонени или несполучивши цѣль тѣ си, прибѣгвали сѣ при Византийскый дворъ и работили сѣ отъ тамо да вносѣхѣтъ раздоры и подигѣтъ мятежы, да бы могли чрѣзь той-зи начинъ да добыѣтъ върховнаѣ власть въ Българинѣ.

Византийскый дворъ, съ сичкѣ тѣ си слабость, не само што имѣ е давалъ прибѣжиште свободно и непохѣтно, нѣ подпомагалъ имѣ е съ сички тѣ си силы и държалъ е юште такива сплѣтницы и народоубїйцы за всегда при себѣ си и въ най-малкый удобенъ случай употреблявалъ ги е за слѣпы орѣды на пѣкленаѣ си политикѣ къмъ Българи тѣ.

Всѣкъ можи да разсѣди чи при такива жѣлостны обстоятелства Българско то царство не можѣше да напрѣдува вѣкы, нѣ трѣбаше отъ день на день да слабѣй и отпада. Между такива сплѣтницы, които ся бѣхѣ поѣавили тогава, Българиѣ не можѣа вѣкы да роди едного Крума, едного Симеона, Самуила и Асѣня за да ѣ възвърни прѣжно то величие и славѣ! Тѣа отиваше вѣкы на разпадване то си; а околосни тѣ народи, кои то прѣжде бѣхѣ слаби, ползуюшѣся отъ таѣ ѣ слабость, усилахѣ ся и отнѣмахѣ ѣ постѣпено и свои тѣ владѣныя.

Русиѣа, до тогава незнатна, усила ся съ завладение то на Волжѣанско то Българско обшѣрно царство, кому първый

ударъ ладохъ Турко-татари тѣ; уси́лва ся чрѣзь завладеныя та около Чърно то море и съ мѣста та *Мала-Руси́а* днѣсь названи. Отъ тогава вѣкы прѣстава всѣка помо́шь отъ тамошны тѣ Българи за старопланинскы тѣ имѣ братъя, какъ то е прѣжде бывало много пѣти и кое то, чясто прихо́жданье отъ тамо въ Българи́нж, е смѣтило нѣкои си историци ушь чи Българи тѣ за пѣрвы пѣть отъ тамо ся явили около Дунава и въ Старопланинскыя полуостровъ, дѣ ушь имало седемъ Славянскы племена! Тии Волжянскы и други по-тѣхъ мѣста Българи една чясть ся притопихъ въ Татары, зашто то татарска́а власть тра́а много тамо, до дѣ то нж убори съвсѣмъ Руси́а, а по-голѣма́а чясть ся притопихъ въ Русы. Българско то царство отъ камъ Севѣрь ся е́тиаснѣва до Дунава, имѣю́што само подунавскы тѣ Войводства подѣ власть тѣ си, кой то ся простирахъ до Днѣстрѣ рѣкѣ. Отъ камъ Западнѣ стрѣнѣ Мацари тѣ ся уси́лвѣть и българи тѣ губѣть тамошны тѣ си прѣжны владѣния. А въ Старо-планинскыя полуостровъ ся уси́лвѣть нѣшто си и Сърби тѣ съ кня́жество то си, и, въ врѣмя то Душана, искѣть и тии да бѣдѣть владѣтели тамо; нѣ то не отиди за много, зашто то Душаново то по́явление, въ тѣхъ смѣтны времена, быде както единъ силенъ лѣтенъ порой, кой то доводи за бързо врѣмя голѣмы наводненыя, нѣ прѣстава, и изсѣхва тутакъ си! Душанъ ни́што основатель-но не направи и завладены тѣ отъ него нѣкои си южны стрѣны Българий, тутакъ си подирь смърть тѣ му остахъ пакъ подѣ власть тѣ на Българскы тѣ войводы, кой то бѣхъ признали само върховнѣ тѣ власть Душана. Нѣ то нанесе голѣмо зло на Българи тѣ камъ южны тѣ стрѣны Българий, зашто то тии отъ послѣ чясть остахъ малки незавысимы Войводства, чясть подпаднѣхъ подѣ Арбанашко то кра́левство, а чясть подѣ Византийска́а власть. Сърбски тѣ

генди врѣху Душаново то *силно царство*. писани отъ калу-геры тѣ имѣ по манастиры тѣ, въ новы тѣ времена, увели-чавѣть много Душановы тѣ подвигы, кату сички тѣ легенди и на други тѣ народы. А нови тѣ сърбски писатели, взѣвши поводъ отъ тѣхъ легенды, извадили сѣ мечтайно то имя на *Старѣ Сърби́нж* въ Българи́нж, ко́а простирѣть чякъ до Солунъ и Сѣресъ и мечтаѣть завладѣние то ѿ!

При сичкы тѣ тыя ослаблены на Българи́нж тогава, по́ж-ви ся раздори и между царско то домородство, и вѣтрѣш-на́а върховна власть почна да ся дѣли и кѣса на прѣдѣлы!

Това бѣше въ общѣ състо́ание то на Българско то царство кога то Турци тѣ почнѣхъ да нападѣть Византий-ска́а мнимѣ вѣкы империя́. Положение то же Византий-скыя държавы въ него врѣмя можи ся изобрази въ кратцѣ съ слѣдныя: Вѣтрѣшно неустройство и неурядность до най-голѣмъ стѣпень; разкошности и развратности въ двора царскы и въ велможы тѣ; женскы сплѣтны и вмѣшательства ни-хны въ гражданскы тѣ дѣла; калугерска ненаказность на тогавашно то духовенство; разтоштение на приходы тѣ на съкрѣвиште то; непослушность и неубузданость на войнство то; чясто свалванье на *императоры тѣ* отъ прѣстола имѣ; ту сынъ башта да снѣма отъ прѣстола царскы, ту внукъ дѣ-да си, ту отличившъ ся нѣкой си младъ полководецъ да снѣ-ма императѣра си отъ прѣстола, съ помо́шь тѣ на при-вързано то му войнство или и на самѣ тѣ *императори́нж*, залюбенѣ въ него! Съ е́днѣ рѣчь Византийска́а империя́ всѣкогы, а най-паче тогава е была хышта на князове тѣ, на Богословскы тѣ пусты прѣныя, на развратности тѣ и всѣкогы е была погружена въ най-голѣмѣ бѣдность?

Турци тѣ же, кой то бѣхъ ся усилили и напѣдвахъ въ Малѣ Ази́нж и сочѣхъ вѣкы камъ Европѣ, не мо́жѣхъ да пропустѣть такива е́дны удобны за тѣхъ обсто́ятельства.

Прибѣгши тѣ же при тѣхъ отъ Византионъ изгнани сплѣтницы непрѣстанно ги поуштрѣвахъ на това и показвахъ имъ сичкы тѣ слабости на свои тѣ братья, побудени отъ слѣпъ страсть и отъ безвѣстнъ іарость камъ тѣхъ отмъщения ради!

Истинъ чи въ повѣстность тѣ на сичкы тѣ почти народы, кои то сѣ зѣмали гражданско дѣйствие въ свѣта, можи да ся види примѣръ отъ такавъ слабость, да прибѣгваѣтъ при обштыя врагъ отъчѣства имъ, въ нѣкои си обстоіательства, нѣ въ Гръцы тѣ таіа слабость ся види до голѣмъ стѣпень іоште отъ стары тѣ времена. Въ повѣстность тѣ ся е забѣлѣжило, се пакъ отъ тѣхъ писана, чи млоги Елени, отъ знамяниты лица, сѣ прибѣгвали, поради раздорны свадны, при Персы тѣ и прѣдвождали сѣ ги, не само съ свѣты тѣ си нѣ и лично, въ походы тѣ имъ противъ свое то събствено отъчѣство Еладъ! А помѣсенныя въ Византийско то царство грѣцкы элементъ бѣше наслѣдилъ таіа народоубийственъ слабость до най-голѣмъ стѣпень. Тѣхны тѣ же потомци, отъ въдворение то на Турцы тѣ въ Европѣ и въ Византионъ, познати тѣ *фанариоти* слѣдвѣтъ и до днѣсь това придательство, служіащты на Турцы тѣ *тѣломъ* и *душомъ* противъ свое то бѣдно отъчѣство и противъ саманъ свободнъ Гърциѣ, за кое то тии ништо не чюствуваѣтъ; можи ся каза точно за тѣхъ чи таіа мила и свята рѣчь *отъчѣство* и *чѣстъ* никакво впечатление не прави въ тѣхны тѣ сѣрдца!

Наши тѣ Българи бѣхъ исключени отъ таѣ народоубийственъ слабость, нѣ отъ нѣколко години насамъ и тии ся заразихъ и по сичкы тѣ почти градишта ся нахождѣтъ по нѣколко си клѣтници, привързани на Турцы тѣ тѣломъ и душомъ, кои то придавѣтъ Туркомъ народны тѣ ни ентесеси! Таіа зараза ся іави найпрѣдъ въ нѣкои си развра-

тны младежы, зашто то въ стары тѣ іѣ имаше и отъ по-прѣды, отъ какъ ся іави пропаганда та въ Българиѣ, коіа то иска да вмѣкни и поѣе въроисповѣдныя раздоръ между народа ни. А най-много ся усили отъ какъ ся състави *Дунавскый яелетъ*, дѣ Турциіа ся старай да въведе австрийсканъ прѣжнъ народоубийственъ системъ т. е. да владѣй народы тѣ чрѣзь народы тѣ. Турциіа, какъ то е познато, дади свободенъ ходъ по тѣхъ мѣста на неубузданъ тѣ развратность за да убие народныя духъ! Тамо много клѣтници, стѣ млади тѣ Българы, влѣзохъ въ турскъ службъ и станяхъ чѣрни придатели отъчѣства! Забѣлѣжительно е чи повѣчь то отъ тѣхъ заблудены младежы сѣ были помѣсены и въ пропагандѣ тѣ!

Штѣ ли можи Турциіа да успе въ това си прѣдприѣтие, това е едно пытанье лесно да ся рѣши: При днѣшно то развитие народнаго духа въ Българиѣ за такова едно прѣдприѣтие е вѣкы кѣсно и Турциіа неште доди до никакавъ успѣхъ, освѣнь да поспѣши падение то си съ това. И най-простый Българинъ вѣкы ся събуди и почюствува дълбоко въ сѣрдце то си чи трѣба вѣкы да убори турско губитѣлско иго! поіавивши тѣ ся таіа годинѣ въ Българиѣ то показвѣтъ іавно.

(Конецъ на първа тѣ книжицѣ.)

ПРИБАВКА.

Възпомянаніе старобългарско на развалины тѣ старославнаго града Чървеновода близъ Рухчука.

Давно засѣднѣло свободы свѣтло слънце,
Силна Държавѣ ахъ исчезла!
Робство мѣнило веселое земли лице
Турска рѣка все поразила!

Тишина мѣртва обладала днѣсь владѣе
Въ красныя той-зи прѣдѣлы,
Веселье любезное гласъ ся вѣкъ не пѣе,
Турчинъ ужасенъ страхъ задалъ!

* * *

Славенъ недавно тукъ е българскы градъ былъ,
Свѣти великолѣпны храмы,
Българинъ дѣ Всесилнаго славословилъ,
Тайно днѣсь то мѣсто нами!

Разсыпи тѣжно сочѣтъ старѣ наши славѣ,
Горки остатки разрушени!
Веселовидна гѣста кычѣста дѣбрава,
Гробы покрыва потрушени!

* * *

Жилиште мѣртвахъ спокойно, вѣченъ сынъ
Спомянъ прошествія ни дава!
Българину показва минѣла сѣнь,
Мысли за бѣдность му внушава!
Непостоянное теченье свѣтовно,
Черныя сѣдбины ударъ

Вижда ся тукъ всезлобнаго врага ужасно
Упущеніе кто задалъ!

* * *

Тука Каранове потомцы, храбри силни,
Свободенъ сѣ животъ живѣли,
Мѣсто прѣкрасно мѣжскы бранили славны
Міру прѣстрашны тѣ сѣ были!

Свобода имъ прѣсладка скѣпа была рѣчь,
Мило отчѣство родинѣ
Съ пламеннѣ и острыя бранили сѣ тѣ мечъ!
Ахъ! Слава наша какъ погина!

* * *

Черному Богу мѣжство отидѣ жертва,
Силны юнѣ изгубихѣ,
Многогодишнаѣ крѣволитѣ битвѣ!
Звѣри поганцы обладахѣ

Веселы цвѣтны прѣдѣлы, могилы красны
Мрачно гы засѣни затменье!
Свѣтлаго льва турскы знакъ го затымни,
Полмѣсецъ нанеси угнѣтенье!

* * *

Зборишта, тържества сѣ тукъ ставали свѣтли
По цвѣтоносны полѣны!
Храбри юнѣ бѣрзы сѣ кони бѣдили,
Млади играли сѣ дѣвойки!
Сладкы народны пѣсны люди сѣ тукъ пѣли
Празници наши дѣ народны,
Сѣно сѣ прѣдѣи наши празновали,
Сички сѣ были благородны!

Славны народны тукъ позоришта имало,
Мжжѣство и тѣлесна сила,
Главное заниманье тѣхное было,
Военна позната хитрость была!
Штитове срьбърни и остро дълго копье
Българи всадници юнаци
Тукъ сжъ опытали, ломили в' това поле,
Вѣнецъ былъ за побѣдонохцы!

* * *

На бой кога отхождали войници
С' пѣсны народъ гы спроваждалъ!
Славно когда сжъ враштали побѣдонохцы
Дѣвишкы ликъ с' пѣсень гы срѣшталъ!
По поды цвѣты разнообразны постилали
Мжжѣство всѣкыя цѣнилъ!
Царю же Лилякжъ отлично отдавали,
Родъ нашъ образованъ е былъ!

* * *

Штѣли ахъ! изгрѣе наше пакъ свободы сланце!
Турскы полмѣсецъ да зазари!
Облацы робства да разгони то далѣче
Българска земжъ да разведри!
Свобода сладка пакъ между нами да владѣе
Правда народна, законъ святъ,
Сѣкы доволенъ в' отъчѣство да живѣе
Коранъ да падни вѣче проклѣтъ!

* * *

Покажимъ міру че сме прѣ были народъ!
Незавысимъ и самосталнъ,

ОПРЕДЕЛЕНО
1881

Славно коляно, чяда на Славянскы родъ,
Кой ся показалъ в' бранѣхъ славнъ!

Доста сме бѣдни въ горестъ живѣли покорни,
Турекжъ да съкрushимъ власть!
Нека сжъ и ны проотцѣмъ явимъ подобни,
До колѣ въ рабскжъ напастъ!

* * *

Млади юноши! Вы поколение днѣшно,
Българиѧ отъ Васъ чѣка,
В' поприште славно Вы да внидите зговорно,
Племя удрѣте лъжъпророка!

Знамянъ Азийскы доло да падни низко!
Льва да въздвигните вѣнчяна!
Міру да ся провыкните и Вы високо:
Живе Българиѧ пакъ Славна!!!

Р...

ПРОВЕРЕНО
1982

6000

1111

496

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

0000

132.25